

Ivan Pregelj: MATKOVA TINA

Pripovednik Ivan Pregelj je najizrazitejši slovenski ekspresionistični pisatelj. Rodil se je leta 1883 na Tolminskem. Gimnazijo je obiskoval v Gorici, tam se je vpisal tudi v semenišče, iz katerega je bil po treh mesecih izključen. Študij je nadaljeval na Dunaju, in sicer se je odločil za germanistiko in slavistiko. Kot gimnazijski profesor je služboval v matični domovini. Umrl je leta 1960 v Ljubljani.

Pregelj je začel z poezijo, kmalu pa se je posvetil samo pripovedni prozi in deloma dramatik. Njegova najpomembnejša dela so: zgodovinski romani Tolminci, Plebaunus Joannes, Peter Pavel Glavar, Bogovec Jernej in novela Matkova Tina.

Matkova Tina

Matkova Tina je Pregljeva najboljša novela, vsebinsko je nadaljevanje romana Tolminci in njegov logični zaključek.

Odlomek iz berila je z začetka novele. Pripovedovalec, ki pa ni pisatelj, najprej poroča o skupini romarjev, ki potujejo peš v Gorico, kjer si bodo morali za kazni in v poduk ogledati usmrtitev voditeljev tolminskega kmečkega upora. Med romarji je tudi Volčan Matko. Njegova hči Tina je zaročena z Janezom Gradnikom, enim od vodij tolminskega upora. Z njim je noseča, v sedmem mesecu nosečnosti se odpravi za drugimi Tolminci proti Gorici, da bi še enkrat videla Gradnika, preden ga bodo usmrtili. V odlomku lahko spremljamo tudi Tininega očeta in njegovo skrb za Tino. V nadaljevanju zgodbe izvemo, da je Tina prišla do Gorice, šla je celo na morišče in vzela v naročje odsekano glavo svojega izvoljenca. Na poti domov pa je omagala, v predsmrtni agoniji je doživela še privid matere božje in rodila živega otroka, sama pa je umrla.

Matkova Tina je ekspresionistična novela. Vsebinske značilnosti ekspresionizma so: občutje katastrofe, duhovna razklanost, klic po rešitvi, zahteva po etični prenovitvi človeka itd. Ekspresionistični prvini sta zlasti Matkov krik in privid matere božje. Novela podrobno opisuje težko pot junakinje, ki spominja na svetopisemski križev pot.

Pregelj je v noveli Matkova Tina stvarno snov predelal v simboliko religioznih dogodkov, prevladuje čutno-čustvena subjektivnost, ki ustvarja vzdušje tesnobe, napol bolestne, napol sladke domišljije, kar je glavna značilnost Pregljevega ekspresionizma.

V Pregljevem delu je zelo občuten nacionalizem, saj je kot Primorec že zgodaj občutil pritisk tujcev. Močan je tudi vpliv katoliških moralnih načel. Vznemirjala so ga življenjska vprašanja, kot so spor med telesnostjo in duhovnostjo, grehom in nedolžnostjo. Nasprotja telesnosti in duha so ga zbliževala z barokom.

Osnovni problem novele Matkova Tina je odnos okolice do neporočenega nosečega dekleta. Ta odnos je bil zelo negativen, nerazumljivoč.

Slogovno je Pregljevo delo polno arhaizmov, simbolov, uporablja latinske izraze.